

Úvod

Zameranie práce

Cieľom tejto práce je prehľadne a názorne zachytiť skloňovanie podstatných mien v súčasnej slovenčine. Osobitne sa zameriavame na opis skloňovania jednotlivých slov na základe ich fungovania v reálnych komunikátoch. Pri tvorbe slovníka tvarov podstatných mien sme vychádzali z aktuálnych opisov slovenskej morfológie (tvaroslovia) v odborných publikáciách, slovníkoch a príručkách, predovšetkým z Krátkeho slovníka slovenského jazyka (2003), Slovníka súčasného slovenského jazyka A – G (2006), H – L (2011) a Pravidiel slovenského pravopisu (2013), ale aj zo 6-zväzkového Slovníka slovenského jazyka (1959 – 1968), z Morfológie slovenského jazyka (1966) a i. Existenciu a fungovanie tvarov podstatných mien uvedených v slovníkovej časti našej práce sme overovali v textoch Slovenského národného korpusu, najmä v ručne morfológicky anotovanom podkorpuse **r-mak-5.0**, v najrozsiahljšom všeobecnom korpuse **prim-7.0** a vo webovom korpuse **web-3.0**, ale aj ďalších textových zdrojoch. Zistené rozdiely medzi teoretickým opisom a skutočným fungovaním slov sme prehodnocovali na základe vlastných skúseností a vedomostí o systéme slovenčiny (introspekcie). Ako východisková báza na tvorbu nášho slovníka tvarov podstatných mien slúžila morfológická databáza Slovenského národného korpusu, ktorá sa dlhodobo buduje v rámci projektov oddelenia Slovenského národného korpusu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra Slovenskej akadémie vied a využíva sa vo viacerých oblastiach počítačového spracovania slovenčiny ako prirodzeného jazyka.

Príručka skloňovania podstatných mien obsahuje 488 reprezentantov skloňovania, t. j. kľúčových slov s uvedením všetkých ich tvarov. Reprezentanty skloňovania sme vytvárali na základe uplatnenia formálneho prístupu, jednotlivé tvary paradigiem sa utvárali zo základného tvaru slov prostredníctvom Levenštejnových editovacích operácií.

Formalizácia morfológických zmien

Levenštejnova vzdialenosť je metrika definovaná na priestore textových reťazcov ako najmenšie množstvo Levenštejnových editovacích operácií potrebných na transformáciu jedného reťazca na druhý. Pod Levenštejnovou editovacou operáciou sa rozumie vloženie znaku, zmazanie znaku alebo náhrada znaku za iný znak.

Formálne definujeme Levenštejnovu editovaciu operáciu e ako trojicu: $e = (p, s, d)$, kde typ operácie je p , pozícia v zdrojovom reťazci s a pozícia v cieľovom reťazci d , pričom typ operácie p je *nahradiť*, *vložiť* alebo *zmazať*. V prípade operácií *nahradiť* alebo *vložiť* sa náhradný alebo nový znak vyberá z cieľového reťazca.

Postupnosť operácií $q = (e_1, e_2, e_3, \dots)$ aplikovaná na zdrojový reťazec $S \in \mathbb{S}$ spolu s cieľovým reťazcom $D \in \mathbb{S}$ definujú funkciu $f : \mathbb{S} \mapsto \mathbb{S}$, kde $\mathbb{S}$ je množina všetkých reťazcov.

Ak označíme ako g_i množinu gramatických kategórií (číslo, pád) pre daný tvar slova w_i odvodený od lemy ℓ , potom môžeme vytvoriť množinu funkcií f_i prevádzajúcich lemu ℓ na tvar w_i : $f_i(\ell) = w_i$. Množina funkcií f_i pre všetky gramatické kategórie daného slova spolu s cieľovým tvarom slova potom formálne opisuje paradigmu, pričom takto opísaná

paradigma sa dá použiť aj na skloňovanie iného slova. K tejto množine pripojíme množinu opačných funkcií prevádzajúcich slovný tvar na lemu $f_i^{-1}(w_i) = \ell$. Ak majú dve alebo viaceré lemy kompatibilné opisy paradigiem (t.j. transformačné funkcie f a f^{-1} jedného slova aplikované na druhé slovo majú ako svoje hodnoty správne tvary druhého slova a naopak), zaradíme ich do jednej skupiny slov.

V nami vytvorenom slovníku sa pri tvorbe funkcií f považujú za samostatné znaky písmená abecedy, ale aj diakritické znamienka (chápajú sa ako nasledujúce za základným písmenom), čo zjednocuje typy morfematických zmien, pri ktorých dochádza k palatalizácii spoluhlásky (alebo depalatalizácii), prípadne k predĺžovaniu či skracovaniu samohlásky. Dominujúci sufixálny charakter slovenskej morfológie je zohľadnený v počítaní pozícií pre operácie p od konca refazca (slova).

Množiny funkcií f_i nie sú určené pre danú lemu a tvary slov vždy jednoznačne, v predložnom slovníku sú preto zlúčené do skupín aj tie prípady, v ktorých by sa dali potenciálne nájsť kompatibilné transformácie. Okrem toho sú do rovnakých skupín zaradené aj paradigmy, ktoré sa odlišujú napríklad počtom znakov, pred ktoré sa vkladá ďalší znak (napr. *meno* > *mien*, 1 znak – *n*; *mesto* > *miest*, 2 znaky – *st*) alebo dochádza k predĺženiu či skráteniu samohlásky.

V praxi to znamená, že za osobitný typ skloňovania sa považuje každý súbor tvarov slova (paradigma), v ktorom sa realizuje jedinečný typ zmeny, či už v tvarotvornom základe alebo v tvarotvornej prípone. Napríklad pri podstatných menách ženského rodu sa spôsob vytvorenia tvaru genitívu množného čísla lingvisticky interpretuje ako zmena samohlásky na dvojhlásku: *a* > *ia*, *e* > *ie*, *o* > *ô*, napr. *tarcha* > *tiarch*, *cesta* > *ciest*, *zora* > *zôr*. Formálne ide v prvých dvoch prípadoch o vytvorenie tvaru operáciou: „vymazanie posledného písmena“ a „pridanie písmena *i* na príslušné miesto“, navyše pri zmene *tarcha* > *tiarch* ide aj o operáciu „vymazanie mäkčeňa na príslušnom mieste (za písmenom *t*)“. Vytvorenie tvaru *zôr* zo základného tvaru *zora* tiež prebieha postupnosťou vymazania posledného písmena, ale z písmena *o* tu vzniká písmeno *ô* označujúce dvojhlásku pomocou špeciálneho diakritického znamienka (vokáňa). Každá z týchto zmien vytvorená kombináciou rôznych operácií sa teda chápe ako osobitný typ zmeny, preto existencia každej z nich vedie k vyčleneniu zodpovedajúceho samostatného reprezentanta skloňovania. Za samostatné sa považuje aj skloňovanie takých slov, ktoré nemajú tvary jednotného, resp. množného čísla. Rovnako sa vždy berie do úvahy aj zmena diakritiky, na základe čoho sa hodnotí ako rozdielne napr. skloňovanie slov *medveď* a *jazvec* v množnom čísle (*medveď* > *medvede* vz. *jazvec* > *jazvece*). Aj slová s totožným skloňovaním (napr. nesklonné podstatné mená), ktoré sa líšia iba priradeným gramatickým rodom, sme vyčlenili do samostatných skupín.

K takému prístupu a formálnemu vyčleneniu reprezentantov nás viedla snaha o prehľadnosť a zrozumiteľnosť opisu skloňovania so zreteľom na details. Podobne postupovali aj autori iných diel formálne spracovávajúcich morfológiu slovenského jazyka — SAPFO – Parafrázovač slovenčiny (Páleš, 1994), Model morfologickej databázy slovenčiny (Benko – Hašanová – Kostolanský, 2004), Nový deklináčny systém slovenských substantív (Sokolová, 2007). Zostavenie nášho slovníka bolo do istej miery inšpirované podobnou poľskou publikáciou (hoci bez korpusových príkladov) — Słownik odmiany rzeczowników polskich (Mędak, 2003).

Obsah slovníka

Výsledkom analýzy textov zo Slovenského národného korpusu je určenie spôsobu skloňovania 13 765 podstatných mien v slovenčine. Sú tu zahrnuté všeobecné podstatné mená (apelatíva) predovšetkým z jadra slovnej zásoby (*pes*, *učiteľka*, *dieta*, ...), ako aj vlastné podstatné mená (propriá) pomenúvajúce konkrétne štáty, mestá, rieky, pohoria vrátane kompletného zoznamu slovenských krstných mien z kalendára a niektorých často

sa vyskytujúcich priezvisk pochádzajúcich zo Slovenska i zo zahraničia. Počet týchto vlastných mien je limitovaný rozsahom publikácie. Problematika skloňovania vlastných mien by si, podľa nášho názoru, zasluhovala samostatnú pozornosť a rozsiahlejší spôsob spracovania.

Kompletný zoznam spracovaných slov nájde čitateľ na konci publikácie v prehľadnom, abecedne usporiadanom registri, v ktorom je pri každom slove uvedený jeho príslušný reprezentant, príp. viaceré reprezentanty skloňovania. Ak sa slovo uvedené v zozname slov pri príslušnom reprezentantovi skloňuje aj ako iný reprezentant, je táto skutočnosť naznačená znakom ⁺ v hornom indexe za slovom (napr. *animátor*⁺, *robot*⁺, *čučo*⁺); v abecednom zozname slov sa pri príslušnom slove uvádzajú oba reprezentanty za sebou.

Všetky tvary reprezentantov skloňovacích typov sú v slovníkovej časti doplnené o príklady zo Slovenského národného korpusu (verzia **prim-7.0-frk**), ktoré môžu čitateľom pomôcť pri pochopení reálneho fungovania slova v kontextoch. Existujú však prípady, keď sa konkrétny tvar (alebo i viaceré tvary) paradigmy v príslušnej verzii korpusu nevyskytli ani raz, čo poskytuje istú informáciu hlavne v kontraste s vysokými výskytmi ostatných tvarov slova. Samozrejme, nie je vylúčené, že v iných jestvujúcich textoch sa tieto tvary môžu vyskytovať (porov. k tomuto javu argumentáciu napr. v práci K. Osolsobě, 2014, s. 53). Zoznam textov spracovaných v Slovenskom národnom korpuse, z ktorých pochádzajú citované doklady, sa nachádza za slovníkovou časťou v Bibliografii textových zdrojov.

Niektoré špecifiká spracovania podstatných mien v slovníku tvarov

Lexika každého živého jazyka je otvorenou sústavou, ktorá sa neustále obohacuje o nové prvky. V slovenčine sa obohacovanie slovnej zásoby preberaním slov z iných jazykov často uskutočňuje tak, že sa slovo preberá aj s jeho pôvodnou pravopisnou podobou typickou pre východiskový jazyk (napr. *sweater*, *weekend*, *feature*, *software*, *boutique*, *mail*, *break*). V procese ustáľovania a zdomáčňovania prevzatých slov sa spravidla postupne prispôsobuje domácejmu pravopisu aj zápis slova a vzniká tak konkurenčný pravopisný tvar (*sveter*, *víkend*, *fičér*, *softvér*, *butik*, *mejľ*, *brejk*), ktorý môže dlhodobo fungovať popri pôvodnej forme zápisu, prípadne môže pôvodný tvar postupne celkom nahradiť (napr. zápis slova *víkend*). J. Dolník (2003, s. 167) zachytáva tento jav slovami: „... mnohé prevzaté slová strácajú príznak cudzosti, a tak sa zdomáčuňujú.“ Existuje viacero slov, pri ktorých sa aktívne používajú obe formy zápisu – domáca i pôvodná podoba. Tento jav sme zohľadnili a pri spracúvaní daných slov sme prihliadali na ich rôzne pravopisné podoby.

Z hľadiska štýlového zaradenia rozdeľujeme slová na nociónálne (neutrálne) a expresívne (štylisticky príznakové). Informácie o príznakovosti, resp. nepríznakovosti všetkých opísaných slov, ako aj štylistické kvalifikátory podrobne uvádzajú dostupné slovníky a príručky zachytávajúce slovnú zásobu súčasnej slovenčiny. V našej publikácii sa z tohto hľadiska rozlišujú len dve skupiny slov: a) spisovné, ktoré sú zapísané štandardným typom písma, b) slangové (napr. *kutil*, *nákladák*, *randál*) a subštandardné slová (napr. *prebor*, *obilovina*, *lehátko*), ktoré sú vyznačené šikmým typom písma. Toto rozlíšenie sa dialo v spätosti s reálnou normou, ktorú J. Dolník (2010, s. 105 – 106) opisuje ako normu predpokladajúcu demokratickosť a toleranciu založenú na rešpektovaní reálnej rozmanitosti používania jazyka. Ak sú šikmým typom písma vyznačené v reprezentantoch jednotlivé slovné tvary, ktoré sa všeobecne (v kodifikačných a iných súčasných lexikografických dieľach) prijímajú ako nesprávne, táto príznakovosť sa viaže na konkrétny tvar slova a neprenáša sa na iné slová, ktoré sa skloňujú analogicky ako daný reprezentant.

V slovenčine sa vyskytuje množstvo frazém (ustálených slovných spojení s preneseným významom). Podstatné mená, ktoré sa vyskytujú len v týchto spojeniach a majú obmedzenú spájateľnosť a neúplnú paradigmu, sme v slovníku zachytili len v minimálnej miere.

Slovnodruhový prechod je vnútrojazykovým spôsobom tvorenia nových slov (porov. J. Horecký a kol., 1989, s. 212), čo znamená, že nové pomenovania vznikajú z tvarov iných slovných druhov (najčastejšie zo slovesných tvarov). Medzi podstatné mená sa tak dostali mnohé prídavné mená (*postihnutý, vedúci, bývalá*; podrobnejšie porov. Karčová, 2013), slovesné podstatné mená (*hlásenie, súženie*), niektoré prídavné mená (*starejší, vreckové, červená*), ale aj zámená (*ja, svoj, jej* v špecifických významoch), číslovky (*desiata*), príslovky (*dávno*) a pod. Všetky tieto slová sa dostávajú do vzťahu nepravej homonymie (rovnakovýznamovosti) s východiskovými tvarmi (*cestujúci žiaci* vz. *obchodný cestujúci*; *jej manžel* vz. *ten jej*, *drobné mince* vz. *nemať drobné* atď.). Na syntaktickej rovine (v skladbe) vystupujú tieto slová hlavne v úlohe podmetu a predmetu (rovnako ako podstatné mená). V našom slovníku sme v záujme zreteľnosti nezaradili do registra spracovaných slov tie, ktoré majú predmetný význam len v obmedzenom počte výskytov (predovšetkým pôvodné zámená a prídavné mená) a pri ktorých sa niekedy na interpretácii slovnodruhového zaradenia nezhodujú ani lexikografické opisy. Medzi spracovanými slovami sme ponechali predovšetkým také spodstatnené tvary, ktoré netvorili homonymný pár s už zaniknutým motivantom (*starejší, stárka*), a tie vybrané spodstatnené prídavné mená a prídavné mená, pri ktorých je zreteľný posun od procesuálneho významu k významu predmetnosti a často sa vo vete vyskytujú v role podmetu či predmetu (*dospelý, vedúca, cestujúci, blízny, domáci, trpiaci, postihnutý*), ako aj z nich utvorené zložené slová (*spoluobžalovaný, vlakvedúci, okoloidúci*).

Slovník tvarov nie je koncipovaný ako kodifikačná príručka (nemá normatívny charakter). Ambíciou autorov slovníka je výstižne a verne zachytiť živý jazyk, pričom sa vychádza aj z kodifikačných príručiek a slovníkov a zohľadňuje sa reálna norma slovenčiny. Veríme, že toto spracovanie skloňovania rozsiahleho počtu podstatných mien osloví širokú skupinu používateľov slovenského jazyka, zorientuje ich v zložitej problematike skloňovania a poskytne im presné, zreteľné a užitočné informácie.

Podstatné mená

V slovenčine rozlišujeme 10 slovných druhov: 6 plnovýznamových (podstatné mená, prídavné mená, zámená, číslovky, príslovky, slovesá) a 4 neplnovýznamové (predložky, spojky, častice, citoslovčia). Podstatné mená (substantíva) sú plnovýznamové slová, ktoré majú v jazyku nezastupiteľnú funkciu pomenúvať predmety a javy skutočnosti. Z hľadiska frekvencie ide o najviac zastúpený slovný druh. Na ilustráciu môžeme uviesť, že v ručne morfológicky anotovanom podkorpuse **r-mak-5.0** predstavuje výskyt podstatných mien 285 686, teda 23,8 % zo všetkých 1 200 088 textových jednotiek.

Gramatické kategórie podstatných mien

Gramatické kategórie sú údaje, ktoré dopĺňajú lexikálny (slovný) význam príslušných slov (porov. Morfológia slovenského jazyka, 1966, s. 68). Pri podstatných menách sa uplatňujú tri gramatické kategórie: rod, číslo a pád.

Gramatický rod podstatných mien

Pri podstatných menách rozlišujeme tri základné rody – mužský, ženský a stredný. Pri mužskom rode sa navyše uplatňuje kategória životnosti: mužské podstatné mená sa rozdeľujú na životné a neživotné. Gramatický rod spravidla odráža prirodzený rod, ale nie nevyhnutne vo všetkých prípadoch, porov. známy príklad *bralo – kameň – skala*, keď ani pri slovách s podobným významom nie je ich rodové zaradenie nijako motivované. Vo všeobecnosti však môžeme povedať, že každé podstatné meno v slovenčine má svoje rodové určenie.

V slovníku tvarov uvádzame pri každom reprezentantovi skloňovania informáciu o rode celými slovami: *mužský životný rod*, *mužský neživotný rod*, *ženský rod*, *stredný rod*. Skratky pre rody, ktoré používame v registri, zodpovedajú morfológickým značkám uplatňovaným v Slovenskom národnom korpuse (porov. Garabík a kol., 2004) a vychádzajú z pôvodných latinských názvov rodov:

- M – masculinum animatum (mužský rod, životný)
- I – masculinum inanimatum (mužský rod, neživotný)
- F – femininum (ženský rod)
- N – neutrum (stredný rod)

Poznáme podstatné mená, ktoré môžu fungovať v dvoch rodoch, a to buď iba v istom páde (*ten knieža* vz. *to knieža* v nominatíve jednotného čísla), alebo aj vo viacerých pádoch (*ten psisko* vz. *to psisko* vo všetkých tvaroch jednotného čísla).

Gramatické číslo podstatných mien

Väčšina podstatných mien má tvary v jednotnom aj v množnom čísle. V odbornej literatúre sa používajú latinské názvy gramatických čísel, a to:

- singulár (jednotné číslo, skr. SG)
- plurál (množné číslo, skr. PL)

V slovenčine sa nachádza pomerne rozsiahla skupina slov, ktoré majú primárne iba tvary jednotného čísla (tzv. singuláriá tantum) a singulárovou podobou pomenúvajú väčšie množstvo rovnorodých predmetov alebo látok. Patria sem hromadné podstatné mená (napr. *obyvateľstvo*, *lístie*) a látkové podstatné mená (napr. *ovos*, *vzduch*). Ich protikladom sú tzv. pluráliá tantum, ku ktorým patria predovšetkým pomnožné podstatné mená s tvarmi množného čísla na označenie jedného predmetu (zväčša zloženého z dvoch alebo viacerých častí), napr. *veraje*, *jasle*, *žiabre*, *okuliare*. Existujú tiež skupinové podstatné mená, ktoré sa častejšie používajú v množnom čísle ako v jednotnom čísle (napr. *vlasy*, *zápalky*), majú však aj tvary jednotného čísla (*vlas*, *zápalka*).

Vyskytujú sa aj komplikovanejšie prípady, keď pomnožné podstatné meno funguje popri slove s kompletnou paradigmou, napr. *karty*, *kolky* ako názvy hier popri slovách *karta*, *kolok* s tvarmi v jednotnom i množnom čísle, pričom v množnom čísle sú paradigmy obidvoch slov rovnaké, alebo pomnožné podstatné meno *peniaze* popri slove *peniaz*, ktorých paradigmy sa líšia iba v tvare G plurálu: *peňazí/peniazov*. Pomnožné podstatné mená *nohavice*, *gata* majú iba tvary množného čísla, ale ojedinele sa vyskytujú aj slová *nohavica*, *gata* (označujúce časť pokrývajúcu jednu nohu), ktoré sa zas skloňujú iba v jednotnom čísle. Všetky tieto a podobné slová v slovníku interpretujeme a priradujeme k príslušným reprezentantom viac-menej podľa ich opisov v doteraz vydaných slovníkoch.

Osobitnú problematiku predstavuje otázka fungovania kategórie čísla pri vlastných podstatných menách (propriách). Hoci z podstaty vlastných mien ako pomenovaní jedinečných objektov vyplýva, že by sa mali vyskytovať iba v jednotnom čísle (*Bratislava*, *Adela*, *Váh*), príp. ako pomnožné podstatné mená označujúce konkrétny („zložený“) objekt (*Tatry*, *Hámre*), v praxi sa ukazuje, že niektoré z nich, predovšetkým frekventované vlastné mená domáceho pôvodu, sa môžu bežne vyskytovať aj v tvaroch množného čísla (*všetky známe Zuzany*, *všetci známi Jozefovia*). Propriá, ktoré preukázali výrazný výskyt aj v množnom čísle, sme zaradili k skloňovacím reprezentantom s paradigmou tvorenou tvarmi jednotného aj množného čísla. Ako pomnožné vlastné mená fungujú aj slová typu *Hochschornerovci* (porov. Morfológické aspekty súčasnej slovenčiny, 2010, s. 104), ktoré v istej miere takisto zachytávame.

V našom opise rozoznávame dve gramatické čísla: jednotné a množné. Pri látkových a hromadných podstatných menách uvádzame iba tvary jednotného čísla, pri pomnožných podstatných menách uvádzame iba tvary množného čísla. Pri reprezentantoch pomnožných podstatných mien je v rozpísaných tvaroch zmenené aj pomocné slovo v nominatívne (*tie* namiesto *dva*, napr. *tie bicie*). V zozname slov s príslušnými reprezentantmi je uvedená skratka zodpovedajúca gramatickému číslu reprezentanta, ku ktorému prislúcha dané slovo. Absencia tejto skratky znamená, že reprezentant zahŕňa jednotné aj množné číslo.

Pád podstatných mien

V slovenčine tradične rozoznávame 7 pádov (v zátvorkách uvádzame pádové otázky):

- N – nominatív (*kto?* *čo?*)
- G – genitív (*koho?* *čoho?*)
- D – datív (*komu?* *čomu?*)
- A – akuzatív (*koho?* *čo?*)
- V – vokatív (forma oslovenia)
- L – lokál (*o kom?* *o čom?*)
- I – inštrumentál (*s kým?* *s čím?*)

Základný (prvý) pád je nominatív, v nominatívne jednotného čísla sa spravidla uvádzajú podstatné mená aj v slovníkoch, encyklopédiách a podobne. Na okraj používania sa dostal 5. pád – vokatív, ktorého osobitné formy postupne zanikli, zachovali sa len pri niekoľkých podstatných menách (napr. *otče*, *synku*, *bratku*), prípadne sa vytvárajú pri niektorých vlastných menách alebo familiárnych názvoch rodinných príslušníkov. V súčasnej slovenčine sa osoby a predmety oslovujú zväčša v základnom tvare, preto sa vokatív zo systému pádov často vylučuje a hovorí sa len o systéme šiestich pádov. V prípade, že podstatné meno nemá osobitnú vokatívnu podobu, resp. je zhodná s tvarom nominatívu, vokatív v paradigmách reprezentantov neuvádzame ani v našom slovníku. Ak má podstatné meno osobitnú vokatívnu podobu, uvádzame pre úplnosť aj nominatívnu podobu vo vokatívnej funkcii, ak sa v takej podobe používa, a to aj v množnom čísle.

Skloňovanie podstatných mien

Slovenský jazyk patrí k syntetickým flektívnym jazykom (porov. Ondruš – Sabol, 1987, s. 277), čo znamená, že je preň typické ohýbanie. Ohýbanie podstatných mien a ďalších menných slovných druhov (prídavných mien, zámen a čísloviek) nazývame skloňovaním, ohýbanie slovíes časovaním.

Pre väčšinu podstatných mien je typické, že majú schopnosť skloňovať sa, čiže meniť svoju formu a vyjadrovať tak rozličné vzťahy k iným členom vety. Skloňovanie podstatných mien je realizáciou kategórie pádu (7, resp. 6 pádov). Sklonné podstatné mená menia pri ohýbaní svoju formu. V slovenčine je silná tendencia skloňovať každé podstatné meno, preto máme veľmi málo nesklonných podstatných mien (porov. Dvonč, 1984, s. 66 – 67).

Spôsob skloňovania

Skloňovanie podstatných mien v slovenčine je rôznorodé, zahŕňa množstvo javov, zmien a nepravidelností.

Ohýbanie sa realizuje predovšetkým pomocou gramatických ohýbacích prípon (napr. *okn-o*, *okn-a*, *okn-u* atď.). V niektorých prípadoch funguje skloňovanie zmenou vo vnútri slova bez pridávania prípony (*žena* > *žien*, *ruka* > *rúk*, ide o tzv. introflexiu), výnimočne sa uplatňuje aj nepravidelné skloňovanie (*človek* > *ľudia*; ide o tzv. supletivizmus). Pri ohýbaní môže dochádzať napr. k zmene dĺžky koreňa (*ucho* > *úch*), zmene samohlásky

na dvojhĺásku (*pero*>*pier*) a k ěalším zmenám (*žnec*>*ženca*). V niektorých prípadoch sa pri skloňovaní uskutočňuje striedanie hlások (*žiak*>*žiaci*; ide o alternáciu), mäkčenie spoluhlások, ktoré si často neuvedomujeme ako zmenu, lebo sa nemusí prejavovať v písme (*streda*>*strede*; ide o palatalizáciu konsonantov), vynechanie vkladnej samohlásky v prípone (*baránok*>*baránka*), vynechanie pôvodnej gréckej alebo latinskej prípony *-on*, *-as*, *-us*, *-um* (*tetanus*>*tetanu*) a ěalšie javy.

Skloňovacie vzory vz. reprezentanty

V opisoch slovenskej gramatiky i v školskej praxi sa z praktických príčin pri podstatných menách zaviedli a ustálili skloňovacie vzory vo výrazne zredukovanom počte (12 základných a 2 dopĺňujúce). Skloňovacie vzory podstatných mien sú tieto: pre mužské životné podstatné mená vzory *chlap*, *hrdina*, pre mužské neživotné podstatné mená vzory *dub*, *stroj*, pre podstatné mená ženského rodu vzory *žena*, *ulica*, *dlaň*, *koš* a pre podstatné mená stredného rodu vzory *mesto*, *srdce*, *vysvedčenie*, *dievča*. Okrem týchto základných 12 vzorov máme v slovenčine dopĺňujúce vzory *kuli* pre životné podstatné mená mužského rodu s netypickým zakončením a *gazdina* pre podstatné mená ženského rodu so zmiešaným typom skloňovania (niektoré tvary majú pádové prípony ako prídavné mená ženského rodu). Výber týchto vzorov je iba základný, prax však ukazuje, že skloňovanie podstatných mien v slovenčine je natoľko zložitá a rôznorodá, že 12 základných vzorov zďaleka nepostačuje na zachytenie skloňovania všetkých podstatných mien, preto sa pri používaní týchto vzorov ráta s rôznymi a početnými výnimkami.

Rozšíriť a prehodnotiť počet vzorov a komplexnejšie tak zachytiť skloňovanie podstatných mien bolo cieľom viacerých odborných prác, predovšetkým monografií M. Sokolovej Kapitoly zo slovenskej morfológie (1995), Nový deklinálny systém slovenských substantív (2007). Cieľom našej práce nie je návrh ani zavedenie nových vzorov, ale zachytenie skloňovania relatívne veľkého počtu reálne fungujúcich tvarov podstatných mien pomocou reprezentantov. Množstvo reprezentantov odráža zložitú rôznorodú zmien podstatných mien pri ohýbaní, zachytáva pravidelné i nepravidelné skloňovanie slov, slov – „solitéry“ so špecifickými tvarmi (napr. tvary slova *buržo*), ale aj neohybné podstatné mená, resp. slov s neúplnou paradigmou. Predkladané spracovanie by mohlo poslúžiť na praktické používanie a vyhľadávanie tvarov napr. pri neistote o písaní či vôbec existencii konkrétnych tvarov, ale aj na ěalší výskum slovenskej deklinácie, produktívnosti a adekvátnosti súčasných vzorov.

Produktívnosť reprezentantov

Pomerne veľký počet podstatných mien má rovnaké skloňovanie. V tradičných gramatických opisoch sa tak zaraďujú k rovnakému vzoru, napr. slová *matka*, *veda*, *rola* a mnohé ěalšie podstatné mená ženského rodu zakončené na samohlásku *-a*, pred ktorou je tvrdá spoluhláska, patria do skupiny slov, ktoré sa skloňujú podľa vzoru *žena*. V našom spracovaní slov s rovnakým skloňovaním uvádzame v zozname slov pri príslušnom reprezentantovi pod rozpísanou paradigmou vždy na samostatnej strane, pričom skloňovanie reprezenanta je umiestnené v orámovanej časti. V slovníku sa nachádzajú aj také reprezentanty (napr. *banka*¹, *situácia*, *autor*, *vysvedčenie*, spolu ich je 36), ktorých spôsob skloňovania je spoločný pre vysoký počet slov (ide o stovky až tisíceky podstatných mien). Vzhľadom na priestorové obmedzenie sú zoznamy týchto rovnako sa skloňujúcich slov krátené a pri reprezentantovi i v registri sú uvedené len najfrekvencovanejšie slová danej skupiny. V registri tak nájdeme napr. slová *chladenie*, *chĺádok*, *chladič*, ale nenájdeme slovo *chlad*, lebo v skupine podstatných mien s analogickým skloňovaním ako reprezentant *prípád* nebolo slovo *chlad* dostatočne frekvencované na to, aby sa dostalo

do zverejneného súpisu. Ďalšie množiny slov s rovnakým skloňovaním majú veľkosti niekoľkých desiatok slov. Nedá sa prehliadnuť, že množstvo reprezentantov má jedinečné skloňovanie len pre skupinu rovnakokoreňových slov (*dedič, spoludedič; človekoden, lôžkoden, polden*), a je tu aj pomerne veľký počet reprezentantov (až 173 z celkového počtu 488, teda viac ako tretina), pri ktorých množina rovnako sa skloňujúcich slov obsahuje iba samého reprezentanta. Ide o jedinečné typy paradigiem, ktoré fungujú ako reprezentanty samy pre seba (napr. *faloš, oko¹, seter*). Nie je však vylúčené, že v špecifických textoch sa môžu vyskytovať podstatné mená, ktoré sa budú skloňovať rovnako ako reprezentant zachytený v našom slovníku ako solitér.

Typy paradigiem

Pri podstatných menách rozoznávame 4 typy paradigiem (súborov všetkých tvarov slova):

- substantívna paradigma: ide o najbežnejší a najviac zastúpený typ paradigmy, podstatné mená so substantívnou paradigmou sa skloňujú ako typické podstatné mená (*pes, Katka, nebo*);
- adjektívna paradigma: podstatné meno s týmto typom paradigmy sa skloňuje ako prídavné meno (*patria sem aj mnohé spodstatnené prídavné mená či prídavia, napr. cestujúci, vreckové, ale aj vlastné mená ako Kováčová, Humenné a i.*);
- zmiešaná paradigma: podstatné meno má zmiešané skloňovanie, ktoré je typické pre viaceré slovné druhy (*gazdiná, kuli, René*);
- neúplná paradigma: podstatné meno je nesklonné (nemení v rôznych pádoch svoju formu, napr. *kakadu, kupé*), príp. priberá pádové koncovky iba v niektorých pádoch.

Tvarová variantnosť

Každý živý jazyk sa vyznačuje pružnou stabilitou, čo znamená, že sa pri zachovaní svojho charakteru v priebehu času mení a prispôbuje komunikačným potrebám používateľov. Na úrovni morfológie (tvaroslovia) sa tento pohyb realizuje predovšetkým prostredníctvom variantnosti. Pri skloňovaní mnohých slov vznikajú konkurenčné dvoj- a viactvary, ktoré sa v istom časovom rozmedzí môžu používať paralelne. Po čase môže jeden z tvarov nadobudnúť prevahu a úplne nahradiť druhý variantný tvar. Tieto dynamické procesy prebiehajú v jazyku prirodzene, neuvedomene a prispievajú tak k aktualizácii jazyka a neustálej obnove jeho funkčnosti. V priebehu diachronie (dlhšieho časového úseku) môžeme sledovať približovanie sa vzorov a zmenšovanie ich počtu. Z výskumov vývinu slovenčiny vyplýva, že „Pri vzniku nových deklináčnych sústav založených na významovom princípe sa výrazne prejavila medziparadigmatická i vnútroparadigmatická analógia“ (Žigo, 2012, s. 27). Táto analógia sa prejavuje dodnes na zblížovaní skloňovania vzorov, napr. v minimálnych rozdieloch v paradigmách vzorov *dlaň* a *košť* a vzájomnom preskupovaní niektorých slov patriacich k týmto vzorom. Opis skloňovania v našej práci je synchronný (zameraný na súčasný stav), do istej miery však reflektuje archaické či zastarané tvary, s ktorými sa používateľ jazyka môže stretnúť aj v súčasných textoch, predovšetkým v beletrii (*vtáčku, synku, potôčka* a i.). Pri paradigmách mnohých slov sa vyskytujú varianty, t. j. viaceré tvary fungujúce paralelne (dvojtvary, trojtvary, štvortvary atď.), napr. slovo *autobus* má v genitíve singuláru dvojtvar *autobusu* aj *autobusa*, slovo *axel* v akuzatíve singuláru trojtvar *axel, axela, axla*, slovo *fíčer* v genitíve singuláru štvortvar *fíčera, fíčeru, fíčra, fíčru*. Používanie niektorých dvojtvarov (napr. s variantnými príponami *-mi/-ami* v instrumentáli plurálu mužských podstatných mien) nie je dostatočne teoreticky uchopené ani jednoznačne lexikograficky spracované (porov. Karčová – Majchráková, 2006). Pri ich výbere sme sa vo všeobecnosti riadili

reálnou normou jazyka. V rámci paradigiem reprezentantov prevažuje abecedné radenie variantov, hoci v záujme konzistentnosti je v niektorých prípadoch upravené poradie naprieč rôznymi pádmí v prospech rovnako motivovaných zmien.

Homonymia podstatných mien

Homonymia je rovnakovýznamovosť, čo znamená, že dve rôzne slová s odlišným významom majú totožný tvar. V najužšom chápaní homonymie sa takéto slová zhodujú v písme i vo výslovnosti a patria do rovnakého slovného druhu. V mnohých prípadoch sa homonymá skloňujú rovnako bez ohľadu na rozdielnosť významu (napr. slovo *hlava* vo význame „ľudská hlava“ i *hlava* vo význame „kapitola“). Nezriedkavé sú však aj situácie, keď slová, ktoré sú homonymné v základnom tvare, majú iné skloňovanie v časti paradigmy (v niekoľkých pádových tvaroch), napr. *banka* > *bánk/baniek*, alebo sa rozdielne skloňujú vo všetkých tvaroch paradigmy (*prvok* – *prvoka/prvku...*, *kel* – *kelu/kla...*).

V našom slovníku tvarov uvádzame pri reprezentujúcich slovách číselné indexy v prípade, že sú homonymné s iným slovom s odlišným skloňovaním v rovnakom rode (napr. *akt*¹, *akt*², *banka*¹, *banka*², *ucho*¹, *ucho*²) a zaznamenávame pri nich aj základný význam. V prípade, že sa homonymné dvojice skloňujú rovnako, mnohovýznamovosť slova nezaznamenávame.

Zaujímavosti zo skloňovania podstatných mien

Skloňovanie zvieracích podstatných mien mužského rodu

Zvieracie podstatné mená mužského rodu sa v slovenčine skloňujú v jednotnom čísle podľa vzoru *chlap*, čiže ako životné podstatné mená, v množnom čísle podľa vzoru *dub* alebo *stroj* (podľa toho, či majú tvrdé alebo mäkké zakončenie), čiže ako neživotné podstatné mená. Dvojaké skloňovanie v množnom čísle majú napríklad slová *pes* (*psy/psi*), *vlk* (*vlky/vlci*), *býk* (*býky/býci*), životnému či neživotnému tvaru podstatného mena v tvaroch nominatívu a akuzatívu množného čísla zodpovedá aj tvar rozvíjajúceho podstatného mena (*malé psy/malí psi*, *tučné býky/tuční býci*). Mnohé ďalšie zvieracie podstatné mená sa môžu v množnom čísle skloňovať aj ako životné, a to predovšetkým v situáciách, keď pomenúvame ľudí zvieracími názvami na základe vonkajšej či vnútornej podobnosti (napr. *Tatranskí orli* = chrabrí muži, *kuvici* = ľudia s temnými myšlienkami a predpovedami, *lišiaci* = prefíkaní ľudia) alebo pri antropomorfizácii zvierať.

Takéto životné skloňovanie v množnom čísle sa nijako neobmedzuje na istý typ slov, aj keď, samozrejme, pri niektorých slovách je ich použitie na označenie ľudí častejšie a ustálenejšie, iné sa používajú len okrajovo či príležitostne, pri ďalších sú životné tvary plurálu na úrovni potenciálnych tvarov. V predkladanom slovníku zachytávame aj životné skloňovanie v množnom čísle pri takých zvieracích podstatných menách, ktoré sa v tejto podobe často vyskytujú v slovenských textoch, sú teda viac-menej ustálené.

Životnosť niektorých podstatných mien

Aj pri vymedzení životnosti, resp. neživotnosti mužských podstatných mien sa stretávame s rôznymi hraničnými prípadmi. Napríklad slovo *čitateľ* má dva významy. Jeden z nich označuje čítajúceho človeka a je, prirodzene, životné. V druhom význame ide o matematický termín (výraz nad zlomkovou čiarou v zlomku) a slovo patrí do skupiny neživotných podstatných mien. Napriek tomu sa podľa kodifikačných príručiek aj v druhom, neživotnom význame môžu v niektorých pádoch použiť varianty typické pre životné podstatné mená, avšak tieto varianty sú považované za neživotné (prípustný neživotný tvar v akuzatíve singuláru je okrem tvaru *čitateľ* aj *čitateľa*, v nominatíve plurálu fungujú tvary *čitatele/čitateľa* a v akuzatíve plurálu *čitatele/čitateľov*). Takto sú v našom slovníku zachytené aj slová *činiteľ*, *oznamovateľ*, *duch* a viaceré ďalšie. Podobne

spracúvame v súlade s kodifikačnými príručkami aj také homonymá, ktoré sa v životnom význame používajú okrajovo (napr. slovo *apríl* je zachytené aj ako životné maskulínium vo význame „nestály človek“).

Skloňovanie rovnakokoreňových podstatných mien

Slová s rovnakým koreňom (napr. *meter*, *barometer*, *milimeter*; *cestujúci*, *spolucestujúci*) sa zvyčajne skloňujú rovnako, t. j. analogicky ako príslušný reprezentant skloňovania. Existujú však slová s rovnakým koreňom, ktoré sme zaradili k rôznym skloňovacím typom. Je to preto, že niektoré tvary sa pri odvodených (motivovaných slovách) nepoužívajú, napr. tvar vokatívu pri slove kráľ (*kráľu*) nefunguje analogicky pri odvodenom slove *exkráľ* (aj keď je možnosť vytvoriť ho, no ide len o potenciálny tvar). Podobne sa často vyskytuje tvar vokatívu slova *človek* (*človeče*), ale špeciálny vokatívny tvar sa pri slovách *opočlovek*, *nadčlovek* a pod. objavuje veľmi zriedkavo, ak vôbec.

Výnimky z pravidla o rytmickej krátene

V slovenčine sa uplatňuje pravidlo o rytmickej krátene, čo vedie k skracovaniu jednej z dvoch za sebou nasledujúcich dlhých slabík. Za dlhú slabiku sa považuje slabika obsahujúca dlhú samohlásku (*á, é, í, ý, ó, ú*), dvojhlásku (*ia, ie, iu, ô*) či zvučnú slabikotvornú spoluhlásku (*í, ě*). Pri skloňovaní podstatných mien sa spravidla skracuje prípona, ak jej predchádza dlhá slabika (*krása>krásam, léno>lénach...*). Výnimky z tohto pravidla sú podrobne opísané v Pravidlách slovenského pravopisu (2000, s. 125 – 126). Pri podstatných menách sa toto pravidlo neuplatňuje v tvaroch slov stredného rodu zakončených na *-ie* (*pokánie, pokánia...*), v genitíve plurálu niektorých podstatných mien ženského rodu (*kázní*), v genitíve plurálu podstatných mien ženského a stredného rodu s vkladnou dvojhláskou *-ie-* (*cárstiev, súhier* popri variante *súher*), v slovách s príponami *-iar, -iareň* (*múčiar, bieliareň*) a v slovách s predponami *ná-, zá-, sú-* (*námietka, zámienka, súčiasťka*). Pred rokom 1999 sa za výnimku považovali aj podstatné mená s príponami *-ár, -áreň* (*mliekár, zlieváreň...*), v našom zozname ich zachytávame popri ich pendantoch (*mliekar, zlievareň...*) na základe ich výskytu vo východiskových textoch.

V Bratislave 30. 9. 2016

Agáta Karčová, Radovan Garabík

Literatúra a zdroje

- BENKO, Vladimír – HAŠANOVÁ, Jana – KOSTOLANSKÝ, Eduard: Model morfolologickej databázy slovenčiny. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave 2004. 188 s.
- DOLNÍK, Juraj: Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského 2003. 236 s.
- DOLNÍK, Juraj: Teória spisovného jazyka (so zreteľom na spisovnú slovenčinu). Bratislava: Veda 2010. 299 s.
- DOLNÍK, Juraj a kol.: Morfológické aspekty súčasnej slovenčiny. Bratislava: Veda 2010. 464 s.
- DVONČ, Ladislav: Dynamika slovenskej morfológie. Bratislava: Veda 1984. 121 s.
- GARABÍK, Radovan: Slovak morphology analyzer based on Levenshtein edit operations. In: Proceedings of the WIKT'06 conference. Ed. M. Laclavík – I. Budinská – L. Hluchý. Bratislava: Institute of Informatics, Slovak Academy of Sciences 2006, s. 2 – 5.
- GARABÍK, Radovan – GIANITSOVÁ, Lucia – HORÁK, Alexander – ŠIMKOVÁ, Mária: Tokenizácia, lematizácia a morfológická anotácia Slovenského národného korpusu. Interný materiál. 2004. Dostupný z: <http://korpus.juls.savba.sk/publications.html>.
- GARABÍK, Radovan – ŠIMKOVÁ, Mária: Slovak Morphosyntactic Tagset. In: Journal of Language Modeling. Institute of Computer Science, Polish Academy of Sciences 2012, roč. 0, č. 1, s. 41 – 63.
- HORECKÝ, Ján a kol.: Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny. Bratislava: Veda 1989. 429 s.
- KARČOVÁ, Agáta: Delimitation of Participles in the Manual Morphological Annotation. In: Natural Language Processing, Corpus Linguistics, E-Learning. Ed. K. Gajdošová – A. Žáková. Lüdenscheid: RAM-Verlag 2013, s. 108 – 117.
- KARČOVÁ, Agáta – MAJCHRÁKOVÁ, Daniela: Distribúcia prípon *-mi*, *-ami* v tvaroch maskulínnych substantív zakončených na konsonantické skupiny. In: Sondy do morfosyntaktického výskumu slovenčiny na korpusovom materiáli. Ed. M. Sokolová – M. Ivanová. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2006, s. 155 – 175.
- Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. 4., dopl. a upr. vyd. Bratislava: Veda 2003. 985 s.
- ЛЕВЕНШТЕЙН, Владимир Иосифович: Двоичные коды с исправлением выпадений, вставок и замещений символов. Докл. АН СССР 1965, roč. 4, č. 163, s. 845 – 848.
- MĘDAK, Stanisław: Słownik odmiany rzeczowników polskich: podręczny słownik języka polskiego. Kraków: UNIVERSITAS 2003. 321 s.
- Morfológia slovenského jazyka. Ved. red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1966. 895 s.

ONDRUŠ, Šimon – SABOL, Ján: Úvod do štúdia jazykov. 3. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1987. 344 s.

OSOLSOBĚ, Klára: Česká morfológie a korpusy. Praha: Karolinum 2014. 235 s.

PÁLEŠ, Emil: SAPFO – Parafrázovač slovenčiny. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1994. 308 s.

Pravidlá slovenského pravopisu. Red. M. Považaj. 4., nezmenené vyd. Bratislava: Veda 2013. 592 s.

Slovenský národný korpus – prim-7.0-frk-20160826. Bratislava: Jazykovedný ústav L. Štúra SAV 2016. Interná verzia.

Slovenský národný korpus – prim-7.0-public-all. Bratislava: Jazykovedný ústav L. Štúra SAV 2015. Dostupný z WWW: <http://korpus.juls.savba.sk>.

Slovenský národný korpus – r-mak-5.0. Bratislava: Jazykovedný ústav L. Štúra SAV 2016. Dostupný z WWW: <http://korpus.juls.savba.sk>.

Slovenský národný korpus – web-3.0. Bratislava: Jazykovedný ústav L. Štúra SAV 2015. Dostupný z WWW: <http://korpus.juls.savba.sk>.

Slovník súčasného slovenského jazyka. A – G. Hl. red. K. Buzássyová – A. Jarošová. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 2006. 1134 s.

Slovník súčasného slovenského jazyka. H – L. Ved. red. A. Jarošová – K. Buzássyová. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 2011. 1087 s.

Slovník slovenského jazyka. I. – VI. zv. Red. Š. Peciar. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1959 – 1968.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Kapitoly zo slovenskej morfológie. Prešov: Slovacontact 1995, 178 s.

SOKOLOVÁ, Miloslava: Nový deklinačný systém slovenských substantív. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2007. 338 s.

ŽIGO, Pavol: Analógie a anomálie v substantívnej deklinácii slovanských jazykov. Bratislava: Veda 2012. 176 s.

Štruktúra hesla

reprezentant skloňovacieho typu		životnosť (pri mužských podst. menách)	
čert	typ skloňovania	gram. rod	gram. číslo
substantívna paradigma		gram. charakteristika	
mužský rod, životné, jednotné aj množné číslo			
tvary jednotného čísla	N	jeden	čert
	G	bez	čerta
	D	k	čertovi, čertu
	A	vidím	čerta
	L	o	čertovi
	I	s	čertom
dvojtvary		paradigma (súbor všetkých tvarov)	
tvary množného čísla	N	štyria	čerti
	G	bez	čertov
	D	k	čertom
	A	vidím	čertov
	L	o	čertoch
	I	s	čertami, čertmi
dvojtvary		paradigma (súbor všetkých tvarov)	

slovo **čert** sa v množnom čísle skloňuje aj podľa slova **chrúst** (subst. paradigma, I).

N	tie	čerty	informácia o inom možnom skloňovaní slova (nepatrí k reprezentantovi)
G	bez	čertov	
D	k	čertom	
A	vidím	čerty	
L	o	čertoch	
I	s	čertami, čertmi	

N	preklad nepomáhal vidieť červený	čert	z pekla a prečo je preklad taký	BIB2006/04	príklady pre jednotné číslo
G	z chodenia Mikuláša, anjela a	čerta	. Recitujú mu básničky, spievajú	GBE2011/12	
D	ty nepolepšia, lebo sa zapredali	čertovi	, – ohlásil sa niekto z davu. –	MZag4	
A	u som zistila, že som sa upísala	čertu	. Ja som, drahý Mathias, neuve	LŤa221	
L	si si nakloniť aj tohto malého	čerta	. Pomaly sa nadýchla. „Tvoj o	RBeC8	
I	l trikrát sedem kamienkov po	čertovi	, čo sa tu kedysi potuloval, a	VZam7	
	starostu, čo volakedy zmluvu s	čertom	podpisoval. - Do pekla aj s ta	BBe16	
N	ého vylezie čertovo kopýtko. Tí	čerti	! Ale aj tak ich mám rád. Možno	ABa123	príklady pre množné číslo
G	cal, stonal a vyvádzał ako sto	čertov	až do polnoci. V nedeľu sa kon	JSar1	
D	Uhlíar by radšej slúžil všetkým	čertom	v pekle ako prekliatemu cisára	MZag5	
A	čbec neuvažuje nad tým, že by ”	čertov	z Betzenbergu ” vymenil za iný	DŠ2009/06	
L	večer a rozprávka o Anjeloch a	čertoch	podarila a deti odchádzali s ň	MYNN2014/50	
I	el domov Mikuláš s anjelikmi i	čertami	a obdaroval deti. Spoločenstvo	GBE2011/12	
	í odmeňovali vodičov anjelmi a	čertmi	Spolu s dopravnými policajtm	MYNN2013/49	

Takto sa skloňuje iba toto slovo.

zoznam slov, ktoré sa skloňujú analogicky ako reprezentant (v tomto prípade žiadne iné)

Zoznam skratiek

M	mužský životný rod (masculinum animatum)
I	mužský neživotný rod (masculinum inanimatum)
F	ženský rod (femininum)
N	stredný rod (neutrum)
SG	jednotné číslo (singulár)
PL	množné číslo (plurál)
N	nominatív
G	genitív
D	datív
A	akuzatív
V	vokatív
L	lokál
I	inštrumentál